

ПІДГОТОВКА ДО СВІДОМОГО ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ЯК ПЕРШОЧЕРГОВЕ ЗАВДАННЯ ТРУДОВОЇ ПІДГОТОВКИ УЧЕНИЦЬ БРИТАНСЬКИХ ШКІЛ У ХХ СТОЛІТТІ

У статті проаналізовано підготовку учениць британських шкіл до свідомого вибору професії, доведено, що це завдання протягом ХХ століття поступово стало першочерговим у трудовій підготовці молоді даної країни.

Серед завдань трудової підготовки особливе місце посідає підготовка учнів до свідомого вибору професії. Від успішного розв'язання цього завдання залежить майбутнє кожного члена нашого суспільства та майбутнє кожної держави. Водночас, не дивлячись на очевидність зазначеного, до організації трудової підготовки підростаючого покоління, а отже, і до підготовки його до вибору професії, у різних країнах світу та в різні періоди історичного розвитку спостерігається різне ставлення. Саме тому слід звернутися до досвіду тих країн, які мають значні здобутки в організації даної роботи. Однією з них є Велика Британія, у навчальних закладах якої вже з початку ХХ століття подбали про те, щоб створити відповідні умови для вибору учнями майбутньої трудової діяльності.

Британська система освіти традиційно привертає увагу багатьох вітчизняних науковців (Н.Балацької, Г.Марченко, М.Павлової, Я.Полякової, Р.Сойчук, Т.Тарасової та ін.), які досліджують екологічну освіту та виховання, сімейне виховання, професійну орієнтацію, підготовку учнів до трудового життя та інші напрями навчально-виховної діяльності шкіл даної країни. Разом із тим організація роботи шкіл Великої Британії (у тому числі жіночих) щодо підготовки учениць до свідомого вибору професії потребує більш детального висвітлення.

Нагадаємо, що хоч питання підготовки молоді до участі в трудовій діяльності привертало увагу британських педагогів та вчених упродовж багатьох століть, однак безпосередньо до його розв'язання приступили наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття. У цей період система освіти країни поступово ставала більш прагматичною, а в навчально-виховний процес школи вводили практичні заняття в шкільних лабораторіях та майстернях.

На це звертає увагу у своєму дисертаційному дослідженні Р.Сойчук, яка також зазначає наступне: «Розглядаючи реформи

---

* © Слюсаренко Н.В.

ІСТОРІЯ ОСВІТИ

британської школи, починаючи з першого в історії країни закону про народну освіту 1870 року, можна пересвідчитися, що вони спрямовані на пошук шляхів здійснення трудової підготовки молоді до економічних, політичних змін та соціальних умов суспільного життя» та робить висновок, що «кожна з реформ британської системи освіти вносила певний аспект у зміст трудового навчання в школі» [6, с. 49].

Підготовці учениць до свідомого вибору професії сприяло чимало факторів: уведення в навчально-виховний процес школи дисциплін, безпосередньо спрямованих на трудову підготовку, а також ознайомлення їх із трудовими процесами під час вивчення основ наук, у ході індивідуальних занять за інтересами, екскурсій, ознайомлювальної практики, роботи на підприємствах, позаурочної роботи тощо.

Так, на початку ХХ століття в середній жіночій школі в Клептоні (Англія) з метою усунення перевантаження учениць було запропоновано зменшити кількість годин для класного навчання з кожного предмету. Вивільнений у такий спосіб час використали для індивідуальних занять учениць за інтересами. Одночасно ввели прядіння й ткацтво. Це викликало в дівчат неабиякий інтерес та спонукало адміністрацію школи до введення з 1917 року відповідного навчального плану (так званий Говард-план), за яким учениці самостійно обирали «предмети й теми праці» для вивчення та розподіляли свій робочий час [2, с. 258].

У 1926 році в Англії на 52-й щорічній конференції асоціації директрис жіночої школи (вона відбулася в Ховердашері 11-12 червня) було наголошено на необхідності «зрівняти програму жіночої школи зі школою для хлопців», адже «дівчата люблять книжку, люблять учитися, вони дуже здатні до вчення. Усердя в них чи не більше ніж у хлопців. Скорочені програми роблять дівчат менш кваліфікованими, стають їм на перешкоді в майбутній боротьбі за існування» [3, с. 259]. Учасники зібрання також вимагали для дівчат свободи у виборі професії. Вони підкреслювали, що «обмеженість шкільних програм жіночої школи, з одного боку, майже відсутність жіночих професійних шкіл, із другого, часто примушує дівчину йти своїм шляхом і прирікає працювати все життя не за призванням» [там само].

Починаючи з II половини ХХ століття проблема професійного самовизначення школярів стає дуже актуальною для британців, які переконані, що налагоджена профорієнтація – запорука адаптованості випускника до реалій життя [1].

У 80-90-ті роки ХХ століття профорієнтація стала невід'єм-

ІСТОРИЯ ОСВІТИ

ною складовою навчально-виховного процесу британських шкіл. Її мета –інформувати учнів про можливості й різновиди відомих і невідомих для них професій, а також устанавлювати більш тісні зв'язки між школою й виробництвом.

У Великій Британії до 1973 року працювала Служба працевлаштування молоді, а в наступні роки – Служба з питань вибору професії (офіційний орган міністерства праці). Через місцеві органи управління народної освіти й місцеве бюро із працевлаштування молоді вона координує роботу із профорієнтації школярів та виконує такі функції: отримання й передача інформації про стан місцевого ринку праці, його потреб у робочій силі; забезпечення шкіл інформацією про різноманітні професії, зокрема про ті, які можна здобути на місцевих підприємствах; надання учням допомоги у виборі професії; устанавлення контактів з освітніми закладами тощо [6; 7].

У подальші роки в країні створено Комісію із трудових ресурсів при міністерстві зайнятості (головний координатор діяльності із профорієнтації в країні) та Національну консультативну раду із професійної кар'єри, які також опікуються проблемами професійної орієнтації [6]. Значну роль у цій роботі відіграють профспілки та представники підприємств, які працюють із випускниками шкіл у закладах освіти та на виробництві. Зокрема, профспілки беруть участь у проведенні шкільних зборів та конференцій, проводять бесіди з учнями, відвідують уроки профорієнтації тощо [7, с. 85].

У школах Великої Британії профорієнтацію здійснюють учителі-предметники, класні керівники, учителі-профорієнтатори (учителі із професії), спеціальні радники із профорієнтації (профрадники), співробітники служби професійної кар'єри. Окрім того в позашкільних закладах працюють профконсультаційні пункти, які також допомагають учням у виборі майбутньої професії [4; 6].

Британські школи намагаються розв'язати такі завдання професійної орієнтації: «допомогти учням досягнути інтелектуальної, емоційної та соціальної зрілості; сприяти осмисленню ними свого потенціалу й перетворенню власних недоліків; розвивати вміння спілкуватися з людьми; озброювати учнів знаннями для остаточного рішення про вибір професії» [6, с. 147]. Зазначені завдання вирішують у ході вивчення учнями загальноосвітніх предметів, предметів практичного спрямування та спеціального предмета «Вибір професії», озброєння їх знаннями й навичками з різних сфер трудового життя, навчальної практики на виробництві, позакласної роботи [6; 7].

ІСТОРІЯ ОСВІТИ

Школи Великої Британії (в тому числі жіночі) створюють усі умови для професійного самовизначення дівчат, для вільного й свідомого вибору ними майбутньої професії. Із цієї метою наприкінці ХХ століття вони не лише почали тісно співпрацювати з підприємствами, увели до своїх штатів посади консультантів, які допомагають ученицям обрати професію та навчальний заклад для здобуття подальшої освіти, а й створили фонди профорієнтаційної літератури, проводять чимало профорієнтаційних заходів та ін.

Консультанти з вибору професії (радники із профорієнтації) спрямовують свої зусилля на надання дівчатам допомоги у виборі професії та шляху опанування нею. Це може бути, наприклад, навчання в британських університетах або університетах інших країн світу.

Значну допомогу у виборі майбутньої професії надають шкільні професійні бібліотеки, де зібрано різноманітні матеріали та відповідну довідкову літературу, або шкільні конференції, які регулярно проводяться для батьків і дівчат. На них, як зазначають у своїй статті Г.Лактіонова та І.Братусь, «запрошують молодих жінок-професіоналів, котрі розповідають про свою професію». Науковці також звертають нашу увагу на те, що «присутність і виступ таких жінок – це водночас демонстрація «жіночих можливостей», стилю життя й вимог до тієї чи іншої професії» [5, с. 27].

Така увага британських шкіл до вибору ученицями майбутньої професії зумовлена тим, що вони зорієнтовані на «підготовку дівчат до життя в мінливому майбутньому». Тому школи: забезпечують засвоєння знань на рівні діючих стандартів; допомагають визначити сферу майбутньої професійної діяльності; піклуються про розвиток здібностей і нахилів своїх вихованок; дбають про виховання вільної, незалежної особистості, з розвинутим почуттям власної гідності, вірою у власні сили та підготовку її до життя в суспільстві. Тобто роблять усе, «щоб допомогти кожній дівчинці реалізувати власний потенціал, установити для себе найвищі цілі у всіх галузях свого життя, зрозуміти свою унікальність і берегти її» [там само, с. 28].

Література:

1. Алешкина Н.П. Профориентация в школах Англии // Вестник высшей школы. – 1988. – № 10. – С.88-91.
2. Англия. Говард-план // Шлях освіти. – 1927. – №5(61). – С. 258-259. – 301 с.
3. Англия. Конференція директрис жіночої школи // Шлях освіти. – 1926. – №8-9(52-53). – С. 258-259. – 299 с.

4. Джуринский А.Н. Реформы зарубежной школы: надежды и действительность. – М.: Знание, 1989. – 80 с.
5. Лактіонова Г., Братусь І. Жіноча освіта у Великобританії // Шлях освіти. – 2003. – №2. – С. 25-28.
6. Сойчук Р. Л. Реформування змісту трудового навчання в об'єднаній школі Великої Британії в 70-90-ті роки ХХ ст.: Дис. ... канд. пед. наук. – Рівне, 2003. – 238 с.
7. Тарасова Т.Н. Социальная направленность профессиональной ориентации учащихся массовой (объединенной) школы современной Англии: Дис. ... канд. пед. наук. – М., 1981. – 166 с.

Туркот Т.І., Боліла А.О.*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У даній роботі проведено екскурс в історію української науки, розглянуті основні етапи розвитку вітчизняної вищої аграрної освіти. На основі проведеного дослідження та з урахуванням сучасних умов функціонування системи управління вищою освітою, визначені пріоритетні напрями та тенденції розвитку вищої аграрної освіти України.

Розвиток освіти в будь-якій країні значною мірою визначає не тільки рівень відтворення інтелектуального потенціалу суспільства, але й створює умови для здійснення науково-технічного та соціально-економічного прогресу. Тому освіта, як засіб визначення орієнтирів реформування галузей економіки та інших сфер діяльності, повинна мати випереджальний характер.

Те ж саме бузсумнівно стосується й вищої аграрної освіти, тому метою дослідження було визначено вивчення історії виникнення вищої аграрної освіти в Україні, тенденцій її розвитку та можливостей і перспектив її подальшої еволюції. Поставлена мета зумовлена актуальністю даного питання в умовах інтеграції України у світовий освітній і культурний простір процес.

Екскурс в історію української науки [4] засвідчив, що формування системи вищої аграрної освіти на українських землях було започатковане в ХІХ – на початку ХХ ст. існуючим урядом, який здійснив перші спроби створення аграрних вищих навчальних закладів у різних регіонах Російської імперії, за прикладом яких почали створюватись інші навчальні заклади подібного типу та напряму підготовки фахівців-аграріїв. Велику роль у процесі підготовки до відкриття та заснування перших аграрних вищих навчальних закладів України відіграли П.Будрін, Є.Вотчал, В. Докучаєв, В.Кирпичов, Ф. Пільгер, М. Сибірцев та

---

* © Туркот Т.І., Боліла А.О.